

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของเกษตรกรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชในฤดูแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพของเกษตรกร พฤติกรรม และแบบแผนในการดูแลสุขภาพตนเองในช่วงที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยทำการศึกษาเฉพาะกรณีในพื้นที่ 2 หมู่บ้านคือ บ้านลาดนาเพียง ต.สาวะถี และบ้านวังค้อ ต.บ้านค้อ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์มะเขือเทศในฤดูแล้ง ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2534 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2535 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามลักษณะกึ่งโครงสร้างและการสังเกต นอกจากนี้ยังได้ทำการเจาะตัวอย่างโลหิตจำนวน 3 ครั้งจากเกษตรกรอาสาสมัครที่มีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์จำนวน 253 คน ในช่วงที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์และในช่วงที่ไม่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยให้ในช่วงที่ไม่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นค่าควบคุมเพื่อตรวจระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (Cholinesterase) และทำการตรวจระดับฮีโมโกลบิน (Hemoglobin) โดยใช้วิธี Cyanmethemoglobin ซึ่งได้แบ่งเกษตรกรเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการปนสารเคมีและไม่เกี่ยวข้องกับการปนสารเคมี ผลการศึกษาพบว่า มีผู้ที่ระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (ChE) ถูกยับยั้งร้อยละ 43.08 ของเกษตรกรทั้งหมดและเมื่อแยกตามเพศพบว่า อัตราเพศหญิงถูกยับยั้งร้อยละ 48.9 ของเกษตรกรหญิงที่ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์และอัตราเพศชายถูกยับยั้งร้อยละ 30.9 ของเกษตรกรชายที่ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งสรุปได้ว่า เพศหญิงถูกยับยั้งมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับผลของระดับฮีโมโกลบิน พบภาวะโลหิตจางร้อยละ 15.26 จากเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับระดับของการยับยั้งเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส การดูแลสุขภาพตนเองของเกษตรกร กลุ่มนี้พบว่า มีการใช้ยาเพื่อป้องกันและรักษาอาการที่เกิดจากการได้รับพิษจากสารเคมีคิดเป็นร้อยละ 26.5 พฤติกรรมของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการปนสารเคมีทั้งหมด 140 คนพบว่า มีผู้ที่ผิวหนังได้สัมผัสกับสารเคมีทั้งหมดร้อยละ 56.4 ในขั้นตอนการผสมและที่สัมผัสกับสารเคมีในขณะที่พ่นคิดเป็นร้อยละ 75.7 สำหรับวิธีการปนสารเคมีพบว่า เกษตรกรปนสารเคมีโดยไม่คำนึงถึงทิศทางลมคิดเป็นร้อยละ 18 สำหรับกลุ่มไม่ปนสารเคมีแต่ต้องปฏิบัติงานในแปลงพืชตลอดวันโดยเฉพาะในช่วงหลังจากการปนสารเคมีเกือบทุกรายไม่มีอุปกรณ์สำหรับป้องกันการสูดดมสารเคมีเข้าทางปากและจมูกได้ อีกทั้งในกลุ่มนี้ได้สัมผัสกับสารเคมีในแปลงพืชจากการที่สวมถุงมือผ้าที่มีการซึมผ่านของสารเคมีได้ร้อยละ 58.9 และไม่ได้สวมถุงมือร้อยละ 37.4

จากการวิจัยในครั้งนี้เสนอว่า ควรจะติดตามกลุ่มทำงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระยะยาวโดยตรวจสุขภาพประจำปีและเจาะโลหิตเพื่อตรวจระดับการยับยั้งของเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสเป็นระยะๆ นอกจากนี้ควรจะรณรงค์เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงภัยอันตรายจากสารเคมีดังกล่าวและหามาตรการเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพต่อไป

ABSTRACT

The study of self-care behavior of the Northeast farmers involved in the dry season seed production were undertaken to determine health status, behavior and self-care pattern of the farmers during seed production period. This research was conducted between September 1991-September 1992. Interviews were conducted on 253 volunteer farmers who were involved in the dry season seed production from two villages in Amphur Muang, Khon Kaen. Semi-structured interviewing technique was employed in conjunction with observing and blood testing. The blood tests were undertaken 3 times during and after the seed production period to determine Cholinesterase and Hemoglobin employing Cyanmethemoglobin method. For the blood test, farmers were divided in to two groups : chemical sprayers and non chemical sprayers.

It was found that 43.08 % of the total number of volunteers has their Cholinesterase activity inhibited, 48.9 % were female and 30.9 % were male. The inhibition was significantly more in female than male. 15.26 % of the Farmers in this study were anemia, however this had no correlation with Cholinesterase inhibition.

Self-care behavior of the farmers were through the use of drugs to prevent and cure a symptom from pesticide poisoning. There was 25.6 % of those who use drugs. There was 56.4 % of insecticide sprayers who were skin touched by the chemicals during the mixing chemicals and 75.7 % during spraying period. As far as spraying methods are concerned, 18 % of the farmers were not concerned about wind direction. In the non chemical sprayer group, most of the farmers had no mouth and nose cover to protect them from intaking the insecticides. In addition, those touched by the chemical which went through cloth gloves amount to 58.9 % and those without gloves amounted to 37.4 %.

It was suggested that long -term health monitoring through blood testing for Cholinesterase level be made on the farmers who work with pesticides yearly. Campaign for farmers to realize the health hazard arisen from chemical use is also suggested.